

ผู้นำทางการเมืองกับการใช้ทรัพยากรทางการเมือง

ผู้นำทางการเมืองกับการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์กรทางการเมืองเพื่อสร้างบุคลิกภาพการเมือง

แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรด้วยการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์กรทางการเมือง

ในการเข้าร่วมองค์กรทางการเมือง (Political Group) นั้น Lester W. Milbrath^๑ มีความเห็นว่า บุคคลซึ่งมีความกระตือรือร้นในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน บุคคลนั้นจะมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าบุคคลซึ่งเฉื่อยชาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน หรือ Robert E. Lane^๒ มีความเห็นว่า บุคคลใดก็ตามพึงพอใจในสังคมที่เขาอยู่ และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เขาก็จะมีความรู้สึกกระตือรือร้นในสังคม มากกว่าบุคคลอื่นซึ่งไม่พอใจในสังคม Lane ได้เน้นว่า ความเข้าใจถึงประสิทธิภาพทางการเมือง ดูเหมือนว่าได้ถูกทำให้เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นกลุ่มหรือสมาคม เช่น ในโรงงาน อุตสาหกรรม สหภาพ และที่สมบูรณ์ที่สุดคือชุมชน^๓

การที่บุคคลต่าง ๆ จะมารวมกันในองค์กรทางการเมือง เพื่อแสวงหาอำนาจทาง

^๑Lester W. Milbrath, Political Participation: How and Why People Get Involved in Politics? 4th ed. (Chicago: Rand McNally & Co., 1970), p. 195

^๒Robert E. Lane, Political Life: Why People Get Involved in Politics (New York: The Free Press, 1959).

^๓Ibid.

การเมืองนั้น โดยทั่วไปแล้วจะมีพื้นฐานและวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น C. Wright Mills^๑ มีความเห็นว่า ความคล้ายคลึงของที่มาแห่งสังคม ความเกี่ยวของทางศาสนา ความเป็นคนพื้นเพเดียวกัน และการศึกษาที่มีความสำคัญต่อความเข้มแข็งทางด้านจิตวิทยาและสังคมของสมาชิกของผู้นำแห่งอำนาจ Mills^๒ เน้นว่าที่มาของสังคมและการศึกษาที่เน้นโน้มน้าวจะทำให้สมาชิกของผู้นำแห่งอำนาจเข้าใจกันสะดวกขึ้น และไว้วางใจกัน หรือองค์ประกอบองค์การ อาจจะเน้นในสิ่งที่ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกเหมือนกัน เช่น การเล่น Golf ในสโมสรของสุภาพบุรุษ สถานที่พักผ่อน บนเครื่องบินหรือเรือโดยสาร หรืออาจมีค่านิยมศิลปะที่คล้ายกันที่ภูมิลำเนาของเขื่อน ๆ พบปะกันที่สถานีโทรทัศน์ หรือเป็นกรรมการร่วมกันในรายการการกุศล และที่แน่นอนที่สุดคือ การทราบข่าวคราวของกันและกันในหน้าหนังสือพิมพ์^๓ นอกจากนี้ยังมีกลวิธีอันแยบยลที่จะผูกมัดกันให้มั่นคง ก็คือการสมรสกันระหว่างคนในกลุ่ม มีการแต่งระดับและชนิดของความเกี่ยวพัน บางกลุ่มอาจมาเกี่ยวข้องกันโดยวิธีการเป็นสมาชิกสโมสร และสถานศึกษา^๔

Mills เห็นว่า มีความซับซ้อนในองค์การของเกียรติยศชั้นสูง ในการที่จะกระชับความสัมพันธ์ และมิตรภาพของชนชั้นสูงเหล่านี้ เช่น พวกวิศวกร หมายความว่ามีความเชื่อเสีย นายพล นายพลเรือ วุฒิสมาชิก ยศทหารบก ประธานศาลฎีกา ทนาย นายธนาคาร โดยต่างฝ่ายต่างก็อาจมีความไวของกันและกัน ภาพพจน์ของแต่ละคนก็จะได้รับรูปแบบจากการสะสมและหยิบยืมมา จะทำให้คนเหล่านี้มีความรู้สึกว่าตัวเองมีบทบาทที่ขยายออกไป และเป็นบุคคลชั้นสูงที่กว้างขวาง^๕ นอกจากนี้ ความเกี่ยวข้องกันทางจิตวิทยาที่มีขึ้นเพทางการศึกษาเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน^๖ แต่อย่างไรก็ตาม ความคล้ายคลึงทางสังคมและ

^๑Wright C. Mills, *The Power Elite* (London: Oxford University Press, 1976), p. 231.

^๒*Ibid.*

^๓*Ibid.*

^๔*Ibid.*

^๕*Ibid.*, p. 282.

^๖*Ibid.*

จิตวิทยา ของผู้นำทางการเมืองซึ่งไม่ได้มีสโมสรวัวสำหรับสมาชิกเป็นการแน่นอนตายตัว มันยังเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง เพราะว่าการรู้จักกันส่วนตัว ก็ไม่ได้หมายความว่า ระหว่างพวกเขาจะมีนโยบายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในทัศนะของ Putnam^๑ เขาเห็นว่า สถาบันทางการศึกษา มีบทบาทที่สำคัญมากในการเลือกเฟ้น และโอกาสสำหรับผู้ที่มีความปรารถนาทางการเมือง ตัวอย่างเช่น วิทยาลัย Oxford แบบโบราณของอังกฤษ ผู้นำ Grands Ecoles ในฝรั่งเศส โรงเรียนทางกฎหมายของมหาวิทยาลัยโตเกียว มหาวิทยาลัย Makerere ในอาฟริกาตะวันออก วิทยาลัย Sadiki ในตูนิเซีย มหาวิทยาลัยแห่งชาติของเมืองเม็กซิโก และมหาวิทยาลัย Ankara แผนกการเมืองในเตอร์กี เหล่านี้ต่างได้มีการเตรียมหรือให้โอกาสทางการเป็นผู้นำของประเทศดังกล่าวสืบมานานแล้ว

นอกจากนั้น Putnam กล่าวว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นช่องทางที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นใหม่ของฝ่ายซ้าย^๒ ดังตัวอย่างในประเทศนอร์เวย์ อังกฤษ ชิลี อิตาลี เยอรมันตะวันตก และออสเตรเลีย เขาเห็นว่า ผู้นำยังมีภูมิหลังเหมือนกันมากเท่าไร ก็ยิ่งจะมีการรวมตัวกันได้มากขึ้นเท่านั้น^๓

ในทัศนะของ Lane เขาเห็นว่าบุคคลที่มีเพื่อนฝูงจำนวนมากและเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก ก็มีแนวโน้มที่จะมีความกระตือรือร้นในทางการเมือง และมีความปรารถนาที่จะเป็นนักการเมือง^๔

กล่าวโดยสรุปแล้ว บุคคลที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

^๑Robert D. Putnam, The Comparative Study of Political Elite, ed. Joseph La Palombara (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1976), p. 51.

^๒Ibid., p. 53.

^๓Ibid., p. 43.

^๔Lane, Political Life: Why People Get Involved in Politics.

ในฐานะผู้นำทางการเมือง (Political Elite) ได้นั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมือง (Manipulation of Resources) ด้วยวิธีการต่าง ๆ วิธีการหนึ่งคือการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม สังคม หรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง และไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น การอาศัย ความคล้ายคลึงของภูมิหลังทางสังคม ความเกี่ยวข้องทางศาสนา ความเป็นคนพื้นเพเดียวกัน สถาบันการศึกษา สโมสร ชมรม สมาคม การพบปะสังสรรค์ การสนมระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การมีประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ตลอดจนสหภาพและสมาพันธ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้สึก คุ้นเคย การยอมรับนับถือ และศรัทธา เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนทางการเมืองตลอดไป เพื่อที่จะได้สร้างบุคลิกภาพและบารมีกับบุคคลทั่ว ๆ ไป โดยมีเป้าหมายที่จะได้รับความนิยมนับถือและศรัทธาจากประชาชนและสังคม

แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพและบารมี

คำว่า "บุคลิกภาพ" นั้น นักจิตวิทยาหมายความถึงการจัดแจงหรือการวางรูปของ คุณลักษณะต่าง ๆ ภายในตัวบุคคล และรวมไปถึงวิธีที่บุคคลจะปฏิบัติตนที่เป็นการปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยที่แต่ละคนจะปฏิบัติไม่เหมือนกัน เราเน้นถึงลักษณะเฉพาะตน ซึ่งมีผลต่อการทำตัวให้เข้ากับคนอื่นและเข้ากับตัวของเขาเอง ฉะนั้น ในการที่จะอธิบายถึงคำว่า "บุคลิกภาพ" จะต้องคำนึงถึงลักษณะที่แสดงออกมา ความสามารถ แรงจูงใจ สภาพอาเวศ และส่วนที่ยังคงเหลือค้างมาจากประสบการณ์ คำว่า "บุคลิกภาพ" จึงครอบคลุมความหมายกว้าง บุคลิกภาพหมายรวมถึงตัวบุคคล และการเอาลักษณะต่าง ๆ มารวมกันเป็นแบบเฉพาะของแต่ละคน ซึ่งบ่งถึงลักษณะนิสัยและกิจกรรมของบุคคลนั้น ๆ

Robert Lundin ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "บุคลิกภาพ"^๑ ว่า คือ เครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมที่มีลักษณะเด่นหลาย ๆ ประการ ซึ่งบุคคลได้มาภายใต้สถานการณ์พิเศษ

^๑Robert Lundin, Personality: A Behavioral Analysis (Toronto: McMillan Co., 1961), p. 71.

(Organization of Unique Behavior Equipment an Individual has Acquire under the Special Condition) สำหรับ Raymon Cattel^๑ ได้ให้คำจำกัดความว่า "บุคลิกภาพ" คือสิ่งที่บอกว่าคุณคนคนหนึ่งจะทำอะไรถ้าเขาอยู่ในสถานการณ์หนึ่ง (Personality is that which tells what a man will do placed in a given situation)

Gordon Allport^๒ ได้ให้คำจำกัดความ คำว่า "บุคลิกภาพ" ว่าเป็น ระบบต่าง ๆ ทางกายและใจซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นเครื่องกำหนดอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเขาว่าจะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตัวเราอย่างไร (Personality is that dynamic organization within the individual of those psycho-physical system that determine his unique adjustment to his environments)

พอจะสรุปได้ว่า "บุคลิกภาพ" คือสิ่งที่บอกว่าคุณคนจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หมายความว่า ถ้าสถานการณ์อย่างเดียวกันแล้ว คน ๒ คนมีพฤติกรรมต่างกัน เราก็อาจจะอธิบายได้ว่าคงเป็นเพราะเขามีบุคลิกภาพที่ต่างกัน และคน ๆ เดียวกัน ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ต่างกันก็ควรจะมีพฤติกรรมที่ต่างกันออกไป

บุคลิกภาพ (Personality) เป็นทรัพยากรทางการเมืองอันหนึ่งที่มีคุณค่าไม่น้อย ผู้ที่มีบุคลิกภาพจริงใจ หรือมีบารมี อย่างที่เรียกกันว่ามี Charisma จะสามารถได้เปรียบผู้อื่นในการหาความสนับสนุนจากประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคม Max Weber เป็นผู้ใช้คำว่า Charisma ก่อน แต่ได้ให้ความหมายไว้ไม่ชัดเจนนัก แต่ก็พอจะตีความได้ว่า เป็นคุณลักษณะพิเศษตามธรรมชาติของคุณคนหนึ่ง ๆ ที่มีผู้สนับสนุนได้โดยไม่ได้อาศัยชาติกำเนิด ตำแหน่งหน้าที่

^๑Raymond Cattel, The Scientific Analysis of Personality (Chicago: Aldine, 1965), p. 25.

^๒Gordon Allport, Personality: A Psychological Interpretation (New York: Henry Holt, 1937), p. 38.

การงาน และฐานะทางสังคม^๑ Weber ยอมรับว่า คุณลักษณะเช่นนี้ ทำให้ผู้นำมีอำนาจปกครองประเทศได้ เป็นสิ่งที่สร้าง Authority และความชอบธรรมในการปกครองได้เช่นกัน ผู้นำประเภทนี้หรือที่ใช้บุคลิกภาพเป็นเครื่องมือทางการเมือง จะพบในระบบที่สถาบันทางการเมืองหรือระบบการเมืองยังไม่มี การรวมตัว และขาดลักษณะ Institutionalization คือในสภาพที่มีวิกฤตการณ์ นอกจากนั้น ผู้นำแบบนี้จะต้องสามารถ มีความสัมพันธ์ทางจิตใจกับประชาชนได้อย่างลึกซึ้ง จะเป็นนักปฏิวัติหรือกล้าเปลี่ยนแปลง และจะต้องทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เป็นแบบแผนที่มีการประพฤติกฎปฏิบัติที่แน่นอน^๒

Harold Lasswell ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมนับถือตนเองกับพฤติกรรมทางการเมืองอย่างละเอียด Lasswell กล่าวว่า บุคลิกภาพทางการเมืองจะทำให้บุคคลผู้นั้นมีอำนาจมากกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ เหตุผลนี้เนื่องมาจาก อำนาจเป็นการชดเชยความรู้สึกที่ด้อยกว่า หรือต่ำกว่า^๓

แม้ว่า บุคลิกภาพจะเป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้นำก็ตาม แต่องค์ประกอบทางด้านสังคมและเศรษฐกิจดังกล่าว อาจมีส่วนช่วยให้บุคลิกภาพ บารมี และแรงจูงใจของบุคคลนั้นเด่นชัด เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้นำที่ใช้บุคลิกภาพดี อาจไม่มีลักษณะ Charisma อย่างที่ Weber พูดไว้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องเสริมอำนาจทางการเมืองได้ บุคลิกภาพจะทำให้ผู้นำสามารถสร้างอำนาจโดยใช้ทรัพยากรอย่างอื่นน้อยลง สามารถหาความสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องลงทุนมาก

^๑Max Weber, The Theory of Social and Economic Organization, translated by Hendersen and Parsons (New York: 1947), p. 358.

^๒กมลลา 'สุพานิช' เอกแสงศรี, "โฮจิมินห์กับผู้นำเปี่ยมด้วยบารมี," วารสารสังคมศาสตร์ (เมษายน ๒๕๑๔): ๒-๗.

^๓William F. Stone, The Psychology of Politics (New York: The Free Press, A Division of Macmillan Publishing Co., Inc., 1974), p. 97.

การที่จะใช้บุคลิกภาพให้เป็นประโยชน์ทางการเมือง จำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่เห็นว่าเป็นผู้มีบารมี โดยพยายามสร้างตนเองให้ประชาชนเห็นว่ามีความสามารถเป็นผู้นำในยามวิกฤตเป็นผู้ที่กล้าทำการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจกับประชาชน^๑

บุคคลซึ่งมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมากเท่าไร ก็ยังมีโอกาสที่จะรู้จักกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด ระดับใด และทุกเพศทุกวัย เขามีโอกาสที่จะแสดงความสามารถ สร้างความนิยม นับถือ และศรัทธา จากสมาชิกหรือกรรมการในกลุ่ม เขามีโอกาสที่จะฝึกฝนและยกระดับให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เมื่อเขาเป็นประธานรุ่นลูกเสือชาวบ้าน กรรมการวัด นายกศมาคมศิษย์เก่า เขาจะสามารถใช้กลุ่มเหล่านี้เป็นเวทีเพื่อที่จะสะสมบารมีได้อย่างดีที่สุดในที่สุด

ตารางที่ ๔.๑ แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของผู้นำทางการเมือง ในสถาบันการศึกษา

ผู้นำทางการเมืองกับการดำรงตำแหน่งประธานหรือกรรมการนักศึกษาประจำคณะ ประธานหรือกรรมการสโมสร องค์การ ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ ภายใน หรือระหว่างสถาบันการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคยดำรงตำแหน่ง ฯลฯ	๔๔	๔๒.๐๕
ไม่เคยดำรงตำแหน่ง ฯลฯ	๔๖	๔๒.๙๕
ไม่ตอบ	๑๖	๑๔.๙๕
รวม	๑๐๗	๙๙.๙๕

^๑สุจิต บุญบงการ, รักเมืองไทย: รวบบทความวิชาการทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, สมบัติ จันทรวงศ์ และรังสรรค์ ธีระพันธ์, บรรณาธิการ, เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔)

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองร้อยละ ๔๒.๐๕ เคยเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในมหาวิทยาลัยในระดับประธานหรือกรรมการนักศึกษาประจำคณะ ประธานหรือกรรมการสโมสร องค์การ ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ ภายในหรือระหว่างสถาบันการศึกษา เช่น กรรมการสโมสรนิสิต จุฬา ฯ นายกสมาคมนักเรียนไทยที่มหาวิทยาลัยคอร์แนล สโมสรนักศึกษาแพทย์ นายกสมาคมนักเรียนเก่าออสเตรเลีย ประธานกีฬา รุน จปร. ประธานชมรมศิษย์เก่าอัสสัมชัญ ฯลฯ ส่วนอีกร้อยละ ๕๗.๙๕ ซึ่งไม่เคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นั้น ส่วนหนึ่งอาจเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในสถาบันการศึกษาในฐานะสมาชิกธรรมดาาก็ได้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของผู้นำทางการเมืองนอกสถาบันการศึกษา

ผู้นำทางการเมืองกับการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ องค์การ สโมสร หรือชมรม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคยเป็น ฯลฯ	๕๓	๔๕.๕๓
ไม่เคยเป็น ฯลฯ	๓๒	๒๘.๙๐
ไม่ตอบ	๒๒	๒๐.๕๖
รวม	๑๐๗	๙๕.๙๙

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๔๕.๕๓) ได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น การเป็นสมาชิกหรือกรรมการขององค์การ สโมสร หรือชมรม ได้แก่ สโมสร กอล์ฟกอล์ฟพบก สโมสรโรตารี สโมสรไลออนส์ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน สมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน สมาคมนักการทูตแห่งประเทศไทย กรรมการสมาคมข้าราชการพลเรือน ฯลฯ

ตารางที่ ๕.๓ แสดงประเภทของกลุ่มซึ่งผู้นำทางการเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรม
(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)

ประเภทของกลุ่ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กลุ่มศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษา	๒๙	๑๗.๑๕
กลุ่มผู้เข้าอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทุกประเภท	๑๔	๘.๒๘
กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน	๒๕	๑๔.๗๙
กลุ่มศึกษาริวิจัยทางด้านวิชาการ	๑๑	๖.๕๐
กลุ่มซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง	๓๑	๑๘.๓๔
กลุ่มซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณกุศล	๒๓	๑๓.๖๐
กรรมการสภาตำบล	๕	๒.๙๕
สหกรณ์ออมทรัพย์	๒	๑.๑๘
กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน	๑๘	๑๐.๖๕
กรรมการวัด	๑๑	๖.๕๐
รวม	๑๖๙	๙๙.๙๕

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๑๘.๓๔) มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง รองลงมา (ร้อยละ ๑๗.๑๕) เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในฐานะศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษา รองลงมาคือกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน จำนวนร้อยละ ๑๔.๗๙

ตารางที่ ๕.๔ แสดงประเภทของกลุ่มซึ่งมีวัตถุประสงค์ศึกษาวิจัยทางด้านวิชาการ
ซึ่งผู้นำทางการเมืองเข้าไปมีส่วนร่วม

ประเภทของกลุ่มซึ่งศึกษาวิจัยทางด้านวิชาการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
สังคมเศรษฐกิจการเมือง	๓๔	๓๒.๗๑
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๑๐	๙.๓๔
ศิลป วรรณกรรม และโบราณคดี	๔	๔.๖๗
ธุรกิจ พาณิชยกรรม และการบริหาร	๘	๗.๘๗
อื่น ๆ	๕	๔.๖๗
ไม่ตอบ (เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น)	๔๔	๔๑.๑๒
รวม	๑๐๗	๙๙.๙๘

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมือง ร้อยละ ๕๘.๘๗ เข้าไปมีบทบาทในกลุ่มซึ่ง
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยทางด้านวิชาการ และผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๓๒.๗๑)
ของผู้นำทางการเมืองทั้งหมดมีบทบาทในกลุ่มซึ่งศึกษาวิจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ตารางที่ ๔.๕ แสดงบทบาทของกลุ่มซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองซึ่งผู้นำทางการเมืองเข้าไปมีส่วนร่วม

บทบาทของกลุ่มซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มากที่สุด	๑๕	๑๔.๐๑
มาก	๑๓	๑๒.๑๔
พอควร	๒๕	๒๓.๓๖
น้อย	๘	๗.๕๗
น้อยมาก	๓	๒.๘๐
ไม่มีบทบาทเลย	๗	๖.๕๔
ไม่ตอบ (เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น)	๓๖	๓๓.๖๔
รวม	๑๐๗	๙๙.๙๖

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมือง ร้อยละ ๖๖.๓๕ เข้าไปมีบทบาทในกลุ่มซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง และปรากฏว่า ร้อยละ ๒๓.๓๖ เป็นกลุ่มซึ่งมีบทบาททางการเมืองพอควร ร้อยละ ๑๔.๐๑ เป็นกลุ่มซึ่งมีบทบาททางการเมืองมากที่สุด และร้อยละ ๑๒.๑๔ เป็นกลุ่มซึ่งมีบทบาททางการเมืองมาก

ตารางที่ ๕.๖ แสดงโอกาสของผู้นำทางการเมืองที่จะสร้างศรัทธา การยอมรับ
นับถือ และความประทับใจ (จากการเข้าประชุมกลุ่มของผู้นำทาง
การเมือง)

การประชุมกลุ่มปีที่แล้ว ครั้ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวน ๑ - ๒ ครั้ง	๑๔	๑๔.๐๑
" ๓ - ๕ "	๑๐	๙.๓๔
" ๖ - ๗ "	๖	๕.๖๐
" ๘ - ๑๐ "	๒	๑.๘๖
" ๑๑ ครั้งขึ้นไป	๑๔	๑๔.๐๑
อื่นๆ	-	-
ไม่ตอบ	๕๔	๕๔.๑๔
รวม	๑๐๗	๙๙.๙๖

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองได้สร้างความศรัทธา การยอมรับนับถือ
และความประทับใจให้กับชุมชน (โดยเฉพาะกับกรรมการของกลุ่ม) ได้ในระดับปานกลาง โดย
พิจารณาจากการไปร่วมประชุมกลุ่มของผู้นำทางการเมืองอยู่ในระดับไม่สูงนัก

ตารางที่ ๕.๗ แสดงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ช่วยเหลือกันดีมาก	๔	๔.๔๑
ช่วยเหลือกันดี	๒๕	๒๕.๑๐
ช่วยเหลือกันบางครั้ง	๒๒	๒๐.๕๖
ต่างคนต่างอยู่	๒	๑.๙๖
ไม่ทราบ	-	-
ไม่ตอบ	๔๔	๔๒.๐๔
รวม	๑๐๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางสรุปได้ว่า ภายในกลุ่มกิจกรรมชุมชนซึ่งผู้นำทางการเมืองเข้าไปมีบทบาท
 อยู่ นั้น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับค่อนข้างดี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี้จะมีอิทธิพล
 ต่อการเข้าสู่การเมืองของผู้นำ

ตารางที่ ๕.๕ แสดงประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้นำทางการเมือง

ประสบการณ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น เช่น ส.จ., ส.ท., เทศมนตรี นายกเทศมนตรี	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มีประสบการณ์ ฯลฯ	๔๔	๔๒.๐๔
ไม่มีประสบการณ์ ฯลฯ	๔๐	๓๗.๓๘
ไม่ตอบ	๒๒	๒๐.๕๖
รวม	๑๐๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๔๒.๐๔) มีประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน เช่นการเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล เทศมนตรี นายกเทศมนตรี การมีประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความนิยม นับถือ และศรัทธาได้มาก

ในด้านบารมีก็เป็นทรัพยากรที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ค่อนข้างจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้ ฉะนั้น ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางการเมืองกับการสร้างบารมีนั้น ก็สามารถศึกษาได้จากตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้ของผู้นำทางการเมือง

ตารางที่ ๔.๔ แสดงอาชีพของผู้นำทางการเมืองกับการสร้างบารมี

อาชีพของผู้นำทางการเมืองก่อนรับเลือกตั้ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม	๑๗	๑๑.๑๑
รับจ้าง	๑๓	๘.๔๔
พ่อค้าและนักธุรกิจ	๒๔	๑๖.๓๔
ครูหรืออาจารย์	๒๑	๑๓.๗๖
นายควม	๑๓	๘.๔๔
แพทย์	๔	๒.๖๑
ข้าราชการพลเรือน	๑๗	๑๑.๑๑
ข้าราชการบำนาญ	๑๐	๖.๕๓
ข้าราชการทหาร	๑๐	๖.๕๓
นักการเมือง	๒๓	๑๕.๐๓
อื่น ๆ	-	-
รวม	๑๕๓	๙๙.๙๖

จากตารางพิจารณาได้ว่า ผู้นำทางการเมืองมีอาชีพเดิมซึ่งส่วนใหญ่สามารถสร้างบารมีได้ค่อนข้างมาก เช่นผู้นำทางการเมือง ร้อยละ ๑๖.๓๔ เป็นพ่อค้าและนักธุรกิจ ซึ่งเป็นอาชีพซึ่งสามารถสร้างบารมีได้จากฐานะการเงิน ร้อยละ ๑๓.๗๖ เป็นครูหรืออาจารย์มาก่อน ทำให้สามารถสร้างบารมีได้จาก ความศรัทธา นับถือ ของบิดามารดานักเรียนจำนวนมาก ร้อยละ ๑๑.๑๑ เป็นข้าราชการพลเรือนมาก่อน สามารถสร้างบารมีได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่จากการเป็นข้าราชการพลเรือน ร้อยละ ๑๕.๐๓ มีอาชีพเป็นนักการเมืองมาก่อน เป็นอาชีพที่สร้างบารมีได้ในหมู่ข้าราชการประจำ และร้อยละ ๘.๔๔ เป็นนายควมมาก่อนก็สามารถสร้างบารมีได้สำหรับลูกความต่าง ๆ

ตารางที่ ๕.๑๐ แสดงรายได้ของผู้นำทางการเมืองกับการสร้างบารมี

รายได้ของผู้นำทางการเมือง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ บาท	-	-
๒,๐๐๑ - ๔,๐๐๐ บาท	๑๓	๑๒.๑๔
๔,๐๐๑ - ๖,๐๐๐ บาท	๑๒	๑๑.๒๑
๖,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๒	๑๑.๒๑
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๖	๑๕.๕๕
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๙	๘.๘๑
สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๔๒	๓๙.๒๕
ไม่ตอบ	๓	๒.๘๐
รวม	๑๐๗	๙๙.๙๗

จากตารางสรุปได้ว่า รายได้ของผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๓๙.๒๕) สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท/เดือนขึ้นไป และหากรวมรายได้ของผู้นำทางการเมืองที่สูงกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือนขึ้นไปแล้วจะมีจำนวนถึง ร้อยละ ๖๒.๖๑ รายได้ของผู้นำทางการเมืองในอัตราที่สูงเช่นนี้ จะมีผลต่อการสร้างบารมีเป็นอย่างยิ่ง

และจากการสัมภาษณ์ผู้นำทางการเมืองบางท่าน^๑ สามารถสรุปได้ว่า บุคลิกภาพที่จะสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น

^๑สัมภาษณ์ เทอดพงษ์ ไชยนันทน์, โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ และนายसानนท์ สายสว่าง, วุฒิสมาชิก ปี ๒๕๒๓, ๒๕ กันยายน ๒๕๒๓.

๑. ความจริงใจที่มีต่อประชาชน

ผู้นำทางการเมืองที่จะได้รับความศรัทธาจากประชาชนและสังคมจะต้องมีความจริงใจกับประชาชน พูดความจริงว่าสิ่งใดที่ตนทำได้และทำไม่ได้ ไม่ให้สัญญาอย่างเลื่อนลอย เช่น ว่าหากได้รับเลือกตั้งแล้วจะทำสะพาน ทางเท้า ฯลฯ หรือหากประชาชนให้ช่วยเหลือในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ก็ควรอธิบายให้เข้าใจ

๒. สร้างความดี เช่น โอบอ้อมอารี รับใช้ช่วยเหลือ

ผู้นำทางการเมืองที่จะได้รับศรัทธาจากประชาชนและสังคมจะต้องมีความโอบอ้อมอารี เอาใจใส่ เป็นธุระในกิจการต่าง ๆ ของประชาชน เช่น ประชาชนถูกกลั่นแกล้ง ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือได้รับความไม่เป็นธรรมก็คอยให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มใจ

๓. ให้ความเป็นกันเอง

การจะได้รับความศรัทธาจากประชาชนและสังคมนั้น จะต้องมิมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเองกับคนทุกคนทุกระดับ เช่น มีงานทำบุญบ้าน แต่งงาน งานศพ งานบวช ฯลฯ ของประชาชน ในท้องถิ่นต้องพยายามไปร่วมงาน และสร้างบุคลิกภาพที่กลมกลืนกับคนในท้องถิ่น ในด้านการกินการอยู่ บางงานไปไม่ได้ก็ควรฝากของไปช่วย.

๔. ต้องมีความเคารวะ

กล่าวคือจะต้องให้ความเคารพนับถือ บุคคล ปุชนิยสถาน ซึ่งประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ให้ความเคารพ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู เจ้าอาวาส ฯลฯ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นสิ่งซึ่งประชาชนให้ความเคารพ ถึงแม้เราจะเห็นว่า เป็นเรื่องงมงายก็ตาม

๕. ต้องมีความสม่ำเสมอ

คือจะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลาย เดิมเป็นอย่างไรก็ให้เป็นอย่างนั้น หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น ไม่ควรมีลักษณะสิมตัว ต้องหมั่นไปเยี่ยมเยียน เพื่อรับฟังปัญหาแล้วนำมาแก้ไขโดยเร็ว

๖. การรณรงค์หาเสียง จะต้องศึกษาอย่างละเอียด เช่น ในท้องถิ่นนั้นเขานิยมนับถือ

อะไร ก็นำสิ่งนั้นมาเป็นสัญลักษณ์ให้การเกิดทุน เช่น ชาวนครปฐม เมืองศพระปฐมเจดีย์เป็น ปุชนิยสถาน ก็ประทับรูปองค์พระลงไปในใบปลิว ป้องกันการนำไปทำลาย ไม่โฆษณาโอ้อวดตนเอง จะต้องมิมีลักษณะถ่อมตัว ไม่โจมตีคู่แข่งอื่น เนื่องจากเป็นการเพาะศัตรู แต่ก็กล่าวแก้ตัวเมื่อถูกโจมตี

จะต้องศึกษาข้อบกพร่องและข้อดีของกลุ่มแข่งขัน และพยายามทำให้ดีกว่า ตลอดจนให้การยกย่อง
กลุ่มแข่งขัน

๗. ประการสำคัญ ก็จะต้องสะสมคุณธรรมความดีต่าง ๆ เหล่านี้ เช่นความจริงใจ
โอบอ้อมอารี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคารวะ และความสม่ำเสมอ ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประจำ เพื่อ
สร้างความเชื่อมั่นในหมู่ประชาชนว่าสามารถเป็นผู้แทนที่ดีของเขาได้ ไม่ใช่มาเริ่มสะสม
คุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อคราวจะมีการเลือกตั้งเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป บุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองที่สามารถสร้างศรัทธาและความเชื่อถือ
จากประชาชนได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลทั่วไป เช่น
ความจริงใจ โอบอ้อมอารี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคารวะ เสมอต้นเสมอปลาย และปฏิบัติอยู่เป็นประจำ
จะเป็นบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ
ผู้นำได้

สำหรับการใช้ทรัพยากร (Manipulation of Resources) ทางการเมือง โดย
วิธีการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์กรทางการเมืองเพื่อสร้างบุคลิกภาพและบารมีนั้น ปรากฏว่า
ผู้นำทางการเมืองไทยในสมัยเลือกตั้งที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ และ ๔ เมษายน ๒๕๑๘ ได้ใช้วิธี
การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยอาศัยความคล้อยคลึงทางสังคม รวมทั้งอาศัยประสบการณ์
ทางการเมืองระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลซึ่งมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมากเท่าใด ก็
ยิ่งมีโอกาสที่จะรู้จักกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด ระดับใด และทุกเพศทุกวัย เขามีโอกาสที่
จะแสดงความสามารถ สร้างความนิยมนับถือ และศรัทธาจากสมาชิก หรือกรรมการ เขามีโอกาส
ที่จะฝึกฝนและยกระดับความสามารถให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เมื่อเขาเป็นประธานรุ่นลูกเสือชาวบ้าน
กรรมการวัด นายกษัตริย์ศิษย์เก่าฯ ฯลฯ เขาจะสามารถใช้กลุ่มเหล่านี้เป็นเวทีเพื่อที่จะสะสม
บารมีได้อย่างดีที่สุด

สำหรับการร่วมกิจกรรมชุมชนของผู้นำทางการเมืองนั้น จากข้อมูลต่าง ๆ พบว่า ผู้นำ
ทางการเมืองจำนวนร้อยละ ๔๒.๐๕ เคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ภายในสถาบันการศึกษา
ร้อยละ ๔๙.๕๓ ของผู้นำทางการเมือง เป็นสมาชิกหรือกรรมการขององค์กร สโมสร หรือ
ชมรม นอกสถาบันการศึกษา โดยแยกตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ดังนี้ ร้อยละ ๑๘.๓๔ ของ

ผู้นำทางการเมืองมีส่วนร่วมในองค์กรซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ร้อยละ ๑๗.๑๕ เข้าร่วมในกลุ่มศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษา สำหรับองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาริชาয়ทางด้านวิชาการพบว่า ผู้นำทางการเมือง ร้อยละ ๓๒.๗๑ ได้อยู่ในองค์กรซึ่งทำการศึกษาริชาয়ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยร้อยละ ๒๓.๓๖ ของผู้นำทางการเมืองมีความเห็นว่ากลุ่มมีบทบาททางการเมืองพอสมควร อย่างไรก็ตามผู้นำทางการเมืองได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มไม่มากนัก แต่ปรากฏว่าสมาชิกขององค์กรมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี จากข้อมูลดังกล่าวพิจารณาได้ว่าบุคคลซึ่งสามารถจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในฐานะผู้นำได้นั้น จำเป็นต้องมีความต้องการหรือกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในระดับสูงมากเพื่อจะได้คอยระดมความรัก ความนับถือ และความศรัทธาจากบุคคลทั่ว ๆ ไป อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง

สำหรับการอาศัยประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้นำทางการเมืองนั้น จากข้อมูลพบว่า ผู้นำทางการเมือง ร้อยละ ๔๒.๐๕ เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน และร้อยละ ๓๗.๓๔ ไม่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน จากข้อมูลดังกล่าวพิจารณาได้ว่า ประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมีความสำคัญพอสมควรกับการเข้าสู่การเมืองของผู้นำ เพราะระดับท้องถิ่นเปรียบเสมือนเวทีฝึกฝนความสามารถในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งเป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของบุคคลทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นก็ไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการเข้าสู่การเมืองของผู้นำ

จากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาแล้วสามารถพิสูจน์สมมุติฐาน (Hypothesis) ได้ว่า ผู้นำทางการเมือง (Political Elite) ใช้ทรัพยากร (Manipulation of Resources) ทางการเมืองด้วยการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์กรทางการเมืองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบุคลิกภาพและบารมีจริงตามสมมุติฐาน

ผู้นำทางการเมืองกับการใช้ทรัพยากรด้วยการสร้างปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจ

การที่ใครคนใดคนหนึ่งที่มีความสนใจจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในฐานะเป็นผู้นำได้นั้น บุคคลนั้นต้องมีความสามารถในการครอบครองทรัพยากรทางการเมือง (Political Resources) หลาย ๆ อย่าง ตลอดจนมีทักษะและประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ ด้วย

และที่สำคัญได้แก่ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ (Economic Resources)

ความมั่นคงทางการเงินของผู้นำทางการเมือง (Political Elite) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการรักษาสถานภาพทางการเมือง การแข่งขันของผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคต่าง ๆ จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมาย ยิ่งเป็นการซื้อเสียงด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะต้องใช้เงินจำนวนมากขึ้นไปอีก^๑

ผู้นำทางการเมืองกับปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากพัฒนาการการปกครองของประเทศไทยในระบอบรัฐสภานั้น เป็นไปอย่างไม่สงบนิ่ง พรรคการเมืองของไทยเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อได้รับเลือกตั้งเท่านั้น เป็นการรวมตัวที่ขาดอุดมการณ์ร่วมกัน พรรคการเมืองจึงสิ้นลู่ไปพร้อม ๆ กับการรัฐประหารในแต่ละครั้ง ฉะนั้น ฐานะการเงินของพรรคการเมืองแต่ละพรรคจึงไม่มั่นคง การหารายได้ของพรรคการเมืองจึงเป็นการหาเป็นครั้งคราวในช่วงที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น^๒

รายได้ของพรรคการเมือง ส่วนหนึ่งได้มาจากค่าบำรุงสมาชิก ซึ่งก็เป็นจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น^๓ เงินลงขันของสมาชิกพรรคซึ่งถูกกำหนดตัวให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง^๔ การจัดอภิปรายทางการเมืองเพื่อหารายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่ม^๕ เช่น พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย (ปัจจุบันคือพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย) การจัดงานเลี้ยงเพื่อหารายได้ เช่น พรรคประชาธิปไตย^๖ การรับบริจาคจากผู้สนับสนุนพรรค^๗ หรือจากพ่อค้า นายทุน นักธุรกิจต่าง ๆ ทั้งนี้ให้การ

^๑ ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ เศรษฐพร อูศรีพิทักษ์, รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๔ เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๔), หน้า ๗๑.

^๒ สัมภาษณ์ ชวน หลีกภัย, รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๒.

^๓ สัมภาษณ์ แคล้ว นรปติ, หัวหน้าพรรคแนวร่วมสังคมนิยม (เดิม), ๒๓ กันยายน ๒๕๒๓.

^๔ สัมภาษณ์ สมัคร สุนทรเวช, หัวหน้าพรรคประชากรไทย, ๒๓ กันยายน ๒๕๒๓.

^๕ สัมภาษณ์ สมคิด ศรีสังคม, หัวหน้าพรรคสังคมนิยม (เดิม), ๒๔ กันยายน ๒๕๒๓.

^๖ สัมภาษณ์ เทอดพงษ์ ไชยนิรันดร์, โฆษกพรรคประชาธิปัตย์, ๒๓ กันยายน ๒๕๒๓.

^๗ สัมภาษณ์ ชวน หลีกภัย, รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์, ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๓.

สนับสนุนโดยบริสุทธิใจตามระบอบประชาธิปไตย และให้การสนับสนุนโดยหวังผลประโยชน์ตอบแทน บางรายที่ฐานะดีมาก ๆ ก็อาจให้ความช่วยเหลือกับพรรคเป็นจำนวนเงินหลาย ๆ ล้านบาทก็ได้ และผู้นำทางการเมืองประเภทนี้ก็จะได้รับการตอบแทนด้วยตำแหน่งรัฐมนตรี^๑ ขณะที่รายจ่ายของ พรรคอยู่ในระดับสูงมาก เช่น ค่าสมัครรับเลือกตั้ง (หากพรรคใดส่งสมัครรับเลือกตั้งจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายก็ยิ่งสูงขึ้น สร้างปัญหาให้กับพรรคเล็ก) ค่าโปสเตอร์ ใบปลิว ค่ารถ ค่าจ้างสำหรับ ภาพยนตร์กลางแปลง ลิเก ลำตัด ค่ารับรอง ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการ บริหารงานพรรค ค่าเช่าสำนักงาน ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน^๒ เป็นปัญหาสำคัญยิ่งสำหรับ พรรคการเมืองเล็ก ๆ หรือผู้นำทางการเมืองที่มีอุดมการณ์แต่ขาดปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ในการหารายได้ของพรรค หรือของผู้นำทางการเมืองนั้น นอกจากผู้หารายได้ให้กับ พรรคจะต้องมีความเฉลียวฉลาดในการหารายได้ในจำนวนมากแล้ว ผู้หารายได้ให้กับพรรคจะต้อง มีคุณสมบัติในด้านตำแหน่งหน้าที่ (สังคม ตำแหน่งหน้าที่ การค้าและธุรกิจ) ซึ่งจะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถนำตัวเองไปรู้จักกับผู้มีฐานะดี และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ในการ หารายได้ให้กับพรรคนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมทุกชนิดและบุคคลิกภาพที่ได้รับ การยอมรับจากสังคมเป็นสำคัญ^๓

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางการเมือง พรรคการเมืองกับกลุ่ม เศรษฐกิจ

จากที่ได้ศึกษาไปแล้วเกี่ยวกับผู้นำกับแรงจูงใจในการเข้าสู่การเมือง ในบทที่ ๓ ซึ่ง ได้พิสูจน์สมมุติฐานไปแล้วว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการ เข้าสู่การเมืองเพื่อ รักษาและ/หรือ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเพื่อตนเองหรือผู้อื่นก็ตาม ตลอดจนเกี่ยวกับ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้นำทางการเมือง ในบทที่ ๔ ซึ่งพิสูจน์สมมุติฐานได้ว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูงมาก จากสมมุติฐาน ดังกล่าวเราสามารถสรุปได้ว่า มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างอำนาจทาง เศรษฐกิจและอำนาจ

^๑สัมภาษณ์ ประยูร . สุรนิวงศ์, รองหัวหน้าพรรคพลังใหม่, ๒๓ กันยายน ๒๕๒๓.

^๒สัมภาษณ์ เทอดพงษ์ ไชยนิพนธ์, โฆษกพรรคประชาธิปัตย์, ๒๓ กันยายน ๒๕๒๓.

^๓Milbrath, Political Participation: How and Why People Get Involved in Politics, pp. 26-27.

ทางการเมือง^๑ ผู้ปกครองมาจากตระกูลที่มั่งคั่งร่ำรวย ผู้ปกครองเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางเครือญาติบ้าง และในการควบคุมระบบเศรษฐกิจของประเทศบ้าง ในปัจจุบันจึงมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างอำนาจทางเศรษฐกิจทางการเมืองเหล่านี้กับอำนาจทางทหารอีกด้วย

ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจจะมั่นคงยิ่งขึ้น จำเป็นที่จะต้องมีการเมืองที่เข้มแข็งรองรับ คำประกัน และส่งเสริมฐานอำนาจของตนเองให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น มั่นคงยิ่งขึ้น สำหรับผู้ที่มีฐานอำนาจทางการเมือง แต่ยังคงขาดฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ ก็พยายามวิ่งเต้นเพื่อให้ได้มาซึ่งฐานอำนาจ และธนาคารคือฐานอำนาจทางเศรษฐกิจที่มั่นคงฐานหนึ่ง

ความเกี่ยวข้องระหว่างธนาคารพาณิชย์กับผู้มีอำนาจทางการเมืองในขั้นแรกคงเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนออกไปโดยใช้ผู้มีอำนาจทางการเมือง คอยอำนวยความสะดวกให้ ต่อมา ภายหลังจากความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายกระชับแน่นแฟ้นขึ้น ธนาคารพาณิชย์ก็เริ่มอาศัยอำนาจทางการเงิน ในการแสดงอิทธิพลทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อนำอำนาจทางการเมืองมาปกป้องผลประโยชน์ของตนเองอีกทอดหนึ่ง ในขณะเดียวกัน ผู้มีอำนาจทางการเมือง ก็อาศัยอำนาจทางการเมืองที่ตัวเองมีอยู่มาแสวงหาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เช่น บริษัทเฟิร์สทรัสต์ เคยตั้งพลเอกยศ เทพหัสดิน ณ อยุธยา กับ พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ มาเป็นที่ปรึกษา เป็นต้น บริษัทคาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด เคยตั้งพลตรีประมวณ อติเรกสาร เข้ามาถือหุ้นอยู่ด้วยถึง ร้อยละ ๕^๒

บทบาทของนายทุนธนาคารอีกอันหนึ่งที่เด่นชัดมากก็คือ เมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นผู้แทนราษฎร บรรดาธนาคารต่าง ๆ ก็ให้การสนับสนุนแก่ผู้สมัครเป็นจำนวนมิใช่น้อย ทั้งนี้เพราะนายทุนธนาคาร เล็งผลเลิศว่า เมื่อพวกนี้ได้เป็นผู้แทนราษฎรแล้ว ก็จะไม่ทำอะไรให้กระทบกระเทือนผลประโยชน์ของธนาคาร^๓

^๑Tissa Balasuriya, "Socio-Economic Conditions and the Church in Thailand," Logos 13 (January 1974): 25-27.

^๒"ธนาคารพาณิชย์: เศรษฐกิจคู่กับการเมือง," ตะวันออก ๑ (เมษายน ๒๕๒๒): ๒๖.

^๓"บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์: ปลิงเศรษฐกิจตัวที่สอง," ตะวันออก ๑ (มีนาคม ๒๕๒๑): ๒๑.

เมื่อกิจการพาณิชย์กลายเป็นแหล่งชุมทรัพย์อันมหาศาลเช่นนี้ จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ จะต้องมีการถือแย้ง เริ่มจากบริษัทการเงินหลายแห่งที่มีกลุ่มอิทธิพลทางการ เมืองหนุณหงษ์อยู่ ได้พยายามวิ่งเต้น โดยใช้อิทธิพลทางกระทรวงการคลังบีบบังคับ ตลอดจนธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อให้บริษัทของตัวเองได้เปิดเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งใหม่ เมื่อไม่ได้ก็เปลี่ยนรูปแบบ ใหม่ คือเปิดเป็นธนาคารเฉพาะกิจ เช่น กลุ่มของพลเรือเอกสนธิ บุญยะชัย พลโทสัมฤทธิ์ แพทย์เจริญ และร้อยตรีบุญชอบ สีวะรา ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะขอเปิดเป็นธนาคารเพื่อการ เกษตร ช่วยเกษตรกรทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชื่อ "ธนาคารพัฒนาอีสานจำกัด" สำนักงาน ใหญ่อยู่จังหวัดขอนแก่น โดยมีทุนจดทะเบียน ๕๐๐ ล้านบาท กลุ่มประชาธิปไตยนำทีมโดย นายไกรสร ดันดิพงษ์ ก็ขอจัดตั้งธนาคารเกษตรขึ้น สำหรับทางกลุ่มชอयरราชครู ซึ่งมีบริษัทการเงิน เอราวัณทรัสต์เป็นฐานทางการเงินอยู่แล้ว ก็จะขอเปิดเป็นธนาคารเพื่อการอุตสาหกรรมขึ้น^๑ และ หากวิเคราะห์ให้ถึงที่สุดแล้ว สาเหตุที่แท้จริงในการแข่งขันกันขอตั้งธนาคารพาณิชย์ใหม่นั้น ก็ไม่ ใช่เพื่อผลประโยชน์ของชาติหรือของประชาชนอะไรทั้งนั้น มันเป็นเพียงการแข่งขันกันระหว่าง กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องการสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่ฐานอำนาจทางการเมืองเท่านั้นเอง^๒

เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Resources) เป็นทรัพยากรทางการ เมืองที่สำคัญยิ่งปัจจัยหนึ่ง ผู้นำทางการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ จึงหาเงินเข้าพรรค อย่างสุดความสามารถ เช่น พรรคธรรมสังคมน เป็นพรรคของนักธุรกิจ ที่เรียกได้ว่าเป็นพวก เศรษฐีใหม่ บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำคัญของพรรค คือ นายทริช กลิ่นประทุม ซึ่งเคยมีอาชีพใน ด้านการก่อสร้างมาก่อน และได้มาร่ำรวยทางด้านกิจการขนส่ง^๓ พรรคกิจสังคม โครงสร้าง

^๑"ธนาคารพาณิชย์: ชุมทรัพย์ที่ใคร ๆ ก็อยากเข้าครอง," ตะวันออก ๑ (มกราคม ๒๕๒๑): ๒๗.

^๒"แข่งขันกันตั้งธนาคารพาณิชย์: แข่งขันกันสร้างฐานอำนาจการเมือง," ตะวันออก ๑ (พฤษภาคม ๒๕๒๑): ๒๖.

^๓"ใครจะเป็นรัฐบาล," ประชาชาติ ๒ (มกราคม ๒๕๑๔): ๔

ของพรรคนี้เป็นนักธุรกิจชั้นหัวกระติ ฐานะการเงินมั่นคงมาก เช่น นายบุญชู โรจนเสถียร นายไพโรจน์ ไชยพร ม.ร.ว.ศีกฤทธิ์ ปราโมช^๑ พรรคประชาธิปัตย์ แม้จะไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากนัก แต่ก็ได้รับการสนับสนุนจากพ่อค้า และนักธุรกิจบางกลุ่มพอสมควร เช่น นายศิชัย รัตตกุล นายเล็ก นานา นายชนะ รุ่งแสง พรรคพลังใหม่ เป็นพรรคที่ไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด เป็นพรรคที่เคยได้รับความช่วยเหลือจาก ประสิทธิ์ ณรงค์เดช มาก่อน (ปัจจุบันแยกไปตั้งพรรคเสรีธรรม) พรรคสังคมนิยมและพรรคแนวร่วมสังคมนิยม เป็นพรรคที่ถูกจัดว่ามีความคิดก้าวหน้า ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับกลุ่มเศรษฐกิจ และบุคคลในพรรคก็ไม่มีนายทุนแม้แต่คนเดียว สำหรับพรรคชาติไทยนั้น เป็นพรรคที่นับว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงมากที่สุดพรรคหนึ่ง^๒

พลตรีประมาธ อติเรกสาร (หัวหน้าพรรคชาติไทย) มีบริษัทไอศวรรย์ จำกัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (อดีตกรรมการผู้ถือหุ้น) บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจของชาติ (กรรมการ) บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลชลบุรี จำกัด (กรรมการ) บริษัทกระจกไทยอาชาสี จำกัด (กรรมการ) บริษัทไทยเท็กไทล์ จำกัด (ผู้ถือหุ้น) บริษัทไทยเทีน จำกัด (กรรมการ) บริษัทไทยอาชาสีโซดาไฟ จำกัด (กรรมการ) บริษัทไทยทีซี จำกัด (กรรมการ) บริษัทแสดนคาร์ดการ์เมนท์ จำกัด (กรรมการ) บริษัทเทีน โพลีเอสเตอร์ จำกัด (กรรมการ)

พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ มีกิจการอยู่ในบริษัทเอราวัณทรัสต์ จำกัด บริษัทคาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด

นางนงนุช ตันลัจจา (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย) เจ้าของบริษัทสยามมหรสพ จำกัด บริษัทสยามกรีน แอ็คเจอร์ไทยซิ่ง จำกัด (กรรมการ)

นายบุญทรง ศรีเพ็ญ (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย) บริษัทคาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด (กรรมการ) บริษัทไทยอาชาสีโซดาไฟ จำกัด (กรรมการ) บริษัทกระจกไทยอาชาสี จำกัด (กรรมการ) ธนาคารศรีนคร จำกัด (กรรมการ) บริษัทเยื่อไทย จำกัด (กรรมการ)

^๑"เส้นทางเศรษฐกิจรัฐบาลเปรม" (สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เอกสารโรเนียว).

^๒อ้างแล้ว, หน้า ๘๑-๘๓.

บริษัทซี-ซี จำกัด (กรรมการ) บริษัทไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด (กรรมการ)
นายสุพักตร์ บวรพงษ์ (กรรมการอำนวยการ) บริษัทบอร์เนียว จำกัด
นายบูรินทร์ ศิริบุญณะ (กรรมการอำนวยการ) บริษัทเบทเทอร์ ลิฟวิ่ง จำกัด
(กรรมการ) บริษัทกรุงเทพชลการ จำกัด (กรรมการ)
นายเดช บุญหลง บริษัทเทอิน เทคโนโลยี จำกัด (กรรมการ) บริษัทเท็กซ์ไทล์ จำกัด
(กรรมการ) บริษัทไพบูลย์ธุรกิจ จำกัด (กรรมการ) บริษัทบุญหลง จำกัด
นางสมถวิล สังขะทรัพย์ (กรรมการอำนวยการ) โรงเรียนสมถวิล (เจ้าของ)
บริษัทรอยัลไทย เซรามิก จำกัด
นายไชยวัฒน์ เหลืองอมรเลิศ บริษัทห้องอาหารอมรพันธ์ จำกัด บริษัทอุตสาหกรรม
ไทยเบรค จำกัด (กรรมการ) บริษัท ช.อมรพันธ์ จำกัด (กรรมการ) บริษัทไฟแนนเชียลทริสต์
จำกัด
นางชนิดย์ ปิยะอุย บริษัทการเงินทุนไทย จำกัด (กรรมการ) บริษัทการทริฟานิช
จำกัด (กรรมการ) บริษัทไอศวรรย์ จำกัด
นาวาอากาศโท ดินกร พันธุ์กระวี บริษัทเอราวิคพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด บริษัท
อายโนะโมะโต้ะ (กรรมการ)
นายบรรหาร กิลปอาษา เป็นเลขาธิการพรรคชาติไทย และผู้สนับสนุนการเงินต่อ
พรรคที่แข่งขันที่สุด มีธุรกิจเกี่ยวข้องใน บริษัทไทยโอเวอร์ซีทริสต์ จำกัด บริษัทบ้านเมืองการพิมพ์
จำกัด (ประธานบริษัท) คณะกรรมการบริษัทชลประทานซีเมนต์
นางแรม พรหมโรบล บุญประสพ โรงแรมเวียงใต้ (เจ้าของ) บริษัทแป้งมัน
วาริน จำกัด บริษัทจิระพร จำกัด บริษัทการทริฟานิช จำกัด
จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้นำทางการเมือง (Political Elite) ใช้ทรัพยากร
(Manipulation of Resources) ด้วยวิธีการสร้างปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจไม่
ว่าจะทำในนามของพรรคการเมืองหรือในนามของผู้นำทางการเมืองก็ตาม ซึ่งแต่ละพรรคหรือผู้นำ
ทางการเมืองแต่ละท่านต่างก็มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามแต่เงื่อนไขที่สามารถจะปฏิบัติได้
เช่น รายได้จากค่าสมาชิก จากการบริจาค มากน้อยตามแต่กำลังของแต่ละคน หรือความศรัทธา

ตลอดจนการคาดหวังถึงสิ่งที่จะได้รับตอบแทน รายได้จากการจัดงานเป็นคราว ๆ เป็นกรณีพิเศษ แต่วิธีการเหล่านี้ก็ไม่สามารถสร้างฐานะทางการเงินให้กับพรรคได้มากนัก จึงมีการขอความช่วยเหลือ การสนับสนุนจากกลุ่มเศรษฐกิจสำคัญ ๆ ที่มีฐานะการเงินมั่นคง จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้นำทางการเมืองกับกลุ่มเศรษฐกิจในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบัน นายทุน พ่อค้า และนักธุรกิจ ต่างก็เข้ามาในเวทีการเมือง เพื่อควบคุมผลประโยชน์ของตน แทนที่จะอาศัยผู้นำทางการเมืองเหมือนเดิม

จากที่ได้ศึกษาริแระหามาแล้วสามารถพิสูจน์สมมุติฐาน (Hypothesis) ได้ว่า ผู้นำทางการเมือง (Political Elite) ใช้ทรัพยากร (Manipulation of Resources) ทางการเมืองด้วยการสร้างปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจจริงดังสมมุติฐาน

การศึกษาผู้นำทางการเมืองกับการใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้พิสูจน์สมมุติฐาน (Hypothesis) แล้วว่า ผู้นำทางการเมืองได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองด้วยการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์กรทางการเมือง เพื่อสร้างบุคลิกภาพและบารมี โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ตลอดจนสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น เพื่อจะได้เป็นฐานในการก้าวเข้ามาสู่เวทีการเมืองต่อไป ตลอดจนใช้ทรัพยากรทางการเมืองด้วยการสร้างปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นฐานการเงินอันมั่นคงอันจะนำไปสู่ฐานะทางการเมืองและอำนาจต่อไป

ผู้เขียนมีความตั้งใจว่า จะศึกษายุทธวิธีทางการเมือง (Political Strategies) จากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ (Documentary Reserch) จากการทำวิจัยสนาม (Field Reserch) และจากการสัมภาษณ์ (Interviewing) ผู้นำทางการเมือง เพื่อจะได้นำมาใช้เรียบเรียงให้มีคุณค่าเป็นที่น่าเชื่อถือได้ แต่เมื่อผู้เขียนลงมือเขียนแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุทธวิธีทางการเมืองแต่อย่างใด เนื่องจากผู้นำทางการเมืองอ้างว่า เป็นความลับซึ่งไม่สามารถจะเปิดเผยได้ ฉะนั้น ความสมบูรณ์ของเนื้อหา จึงต้องลดลง